

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТА, ПОБУДОВА ТА СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Досліджено сутність, мету та визначено основні етапи формування облікової політики підприємства. З метою підвищення ефективності функціонування облікової політики запропоновано рекомендації щодо її розробки та сфери застосування.

Ключові слова: облікова політика, інформаційні джерела, фактори впливу формування облікової політики.

З метою забезпечення користувачів об'єктивною, достовірною, оперативною інформацією про діяльність підприємства необхідно дотримуватись відповідних правил, які мають бути зафіксовані у наказі та положеннях про облікову політику. Проблемі облікової політики підприємств останнім часом надається важливого значення. Про це свідчать, наприклад, публікації в періодичних виданнях, прийняті закони та нормативні документи. Разом з тим ряд проблем залишилося невирішеними. Зокрема це орієнтація на внутрішніх та зовнішніх користувачів інформації, вивчення факторів, які впливають на облікову політику, сферу застосування тощо.

Питаннями дослідження визначення суті та порядку формування облікової політики, її основних принципів та методів займалися такі відомі фахівці в галузі економіки, як Бутинець Ф. Ф., Ганяйло О. М., Голов С. Ф., Загородній А. Г., Левочок М. Т., Партин Г. О., Пушкар М. С., Чижевська Л. В. та інші. У працях цих вчених розкриваються проблеми формування облікової політики, основних аспектів її реалізації в практичній діяльності підприємства.

Основною метою статті є дослідження питань формування облікової політики підприємства та розробка пропозицій щодо побудови раціональної та ефективної системи формування облікового процесу, надання облікової інформації зацікавленим сторонам.

Бухгалтерський облік як важливе інформаційне джерело для управління підприємством та зовнішніх користувачів вимагає системної організації та належного формування облікової політики.

У наукових та нормативних джерелах зустрічаються різні визначення цієї категорії. Так Левочок М. Т. вказує, що політика обліку – це сфера нормалізації обліку через певні правила, стандарти, методологічні норми з метою визначення загальних і докладних принципів функціонування обліку в даній країні на певний період часу [1].

Поняття «облікова політика» вперше з'являється у світовій бухгалтерській практиці із прийняттям в 1975 році Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики». В Україні термін «облікова політика» було запропоновано при переході від жорсткої державної регламентації фінансової звітності до прийняття Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, максимально пристосованих до міжнародних.

Згідно з МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» під обліковою політикою слід розуміти конкретні принципи, основи, домовленості та

правила, використовувані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [2].

Отже, Національні та Міжнародні стандарти визнають в обліковій політиці принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, вони уособлюють ряд подібних вимог, але водночас мають свої особливості. Наприклад, міжнародні стандарти крім принципів облікової політики виділяють ще й допущення.

Стаття 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] та п.3 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4] визначає облікову політику як сукупність принципів, методів та процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

На нашу думку, облікова політика передбачає:

- упорядкування облікових процедур на підприємстві;
 - методологічне та методичне відображення майна підприємства, господарських операцій та результатів його діяльності;
 - надання бухгалтерському обліку плановірності та цілеспрямованості;
 - забезпечення ефективності обліку та ін.
- Відповідно до призначення, основною метою облікової політики на підприємстві є формування:
- повної об'єктивної та достовірної інформації, яка максимально адекватно розкриває його діяльність для зацікавлених осіб;
 - правил використання прийомів первинного обліку;
 - положень з обліку майна, зобов'язань, основних засобів, фінансових інвестицій, запасів;
 - обліку витрат та обчислення собівартості продукції і обсягів незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів і джерел забезпечення наступних витрат; доходів від продажу продукції, робіт, послуг та ін. [5].

Зважаючи, що облікову політику доцільно застосовувати у внутрішніх положеннях підприємства, які розробляються на підставі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативних документів, чітко та вдало сформована її мета забезпечить отримання достовірної інформації про фінансово-господарський стан та результати діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень та для зацікавлених сторін.

Формування облікової політики – це складний та багатограний процес. На наш погляд, основні проблеми, що стосуються побудови раціональної та ефективної облікової політики, можна сформулювати у наступних блоках:

1. Вибір інформаційної бази для побудови облікової

- політики;
- Визначення користувачів облікової інформації;
 - Обґрунтування факторів впливу, що виникають при складанні облікової політики;
 - Узагальнення сфери застосування облікової політики.

Блок 1. Першим кроком при формуванні облікової політики є вивчення наявних джерел стосовно ведення обліку та подання звітності. Умовно їх можна поділити на національні та міжнародні. Вітчизняна законодавчо-нормативна база розроблена та вдосконалена відповідно до потреб сучасного розвитку економіки. Зокрема сюди слід віднести: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення (стандарты) бухгалтерського обліку, Методичні рекомендації та Інструкції, листи тощо. Вагомий вплив на формування облікової політики має міжнародний досвід ведення бухгалтерського обліку. Його основні принципи та методи знайшли своє відображення у Міжнародних стандартах фінансової звітності. Використання цих стандартів є необхідним для забезпечення прозорості та зрозумілості облікової та звітної інформації для зовнішніх іноземних інвесторів. Результати дослідження основних джерел подано на схемі (рис. 1).

Проаналізувавши основні джерела, можна зробити висновок, що наявність великої кількості нормативно-правових актів, їх неузгодженість водночас допомагають та ускладнюють формування облікової політики.

Блок 2. Зацікавлених осіб в отриманні облікової інформації поділяють на внутрішніх та зовнішніх користувачів (рис. 2). Види, обсяги інформації для відповідних користувачів мають бути визначені у положеннях підприємства.

Блок 3. Основні фактори, які впливають на формування облікової політики підприємства, умовно згрупуємо за такими рівнями: макрорівень та макрорівень.

До основних макрорівневих факторів належать: податкова система; інфраструктура ринку; інвестиційна ситуація на ринку; інфляційні процеси.

До факторів мікрорівня, що зумовлюють прямий та опосередкований вплив на прийняття ефективної та дієвої облікової політики слід віднести: стратегія

підприємства; організаційно-правовий статус; форма власності та галузь діяльності підприємства; система інформаційного забезпечення, що використовується на підприємстві; рівень кваліфікації бухгалтерського персоналу.

Блок 4. Опрацювавши джерела формування облікової політики, визначившись із зацікавленими сторонами та факторами, що мають вплив на ефективність формування та застосування облікової політики на підприємстві, зазначимо сфери її застосування у фінансовому та управлінському обліку, аудиті та аналізі, менеджменті:

1. Фінансовий облік. Визначає форму здійснення бухгалтерського обліку та основні принципи, що максимально задовольняють потреби бухгалтерської служби на підприємстві; методи оцінки запасів; методи нарахування амортизації; порядок та форми нарахування заробітної плати, порядок здійснення інвентаризації на підприємстві із створення ревізійної групи; формує порядок документального оформлення та документообігу, та ін.;

2. Управлінський облік. Коригує витрати при застосуванні правильно визначених методів оцінки; на підставі розроблених положень сформувати систему управлінського обліку; приймає рішення;

3. Аудит. Сприяє здійсненню поточного внутрішнього контролю для запобігання перекручень та помилок при здійсненні фінансово-господарської діяльності.

4. Аналіз. На підставі сформованої облікової політики можна здійснити оцінку дотримання підприємством встановлених вимог, принципів та методів для формування показників фінансової звітності;

5. Менеджмент. Є основним джерелом, що відображає всі господарські процеси відповідно до потреб менеджера для прийняття ефективних рішень.

Отже, облікова політика є важливим чинником організації та вдосконалення фінансового, управлінського та податкового обліку на підприємстві. Її вимоги є обов'язковими для використання в роботі, як обліковим персоналом, так і іншими категоріями керівних працівників.

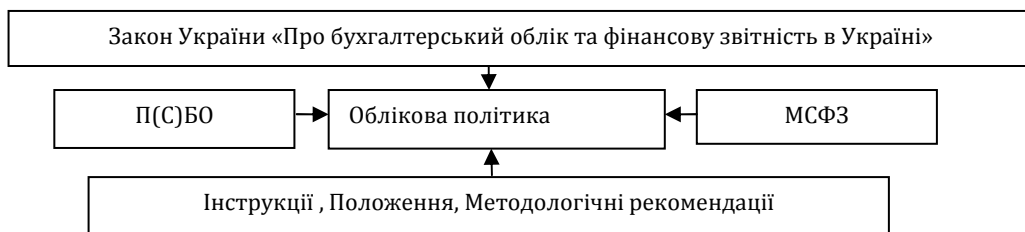

Рис. 1. Інформаційні джерела формування облікової політики

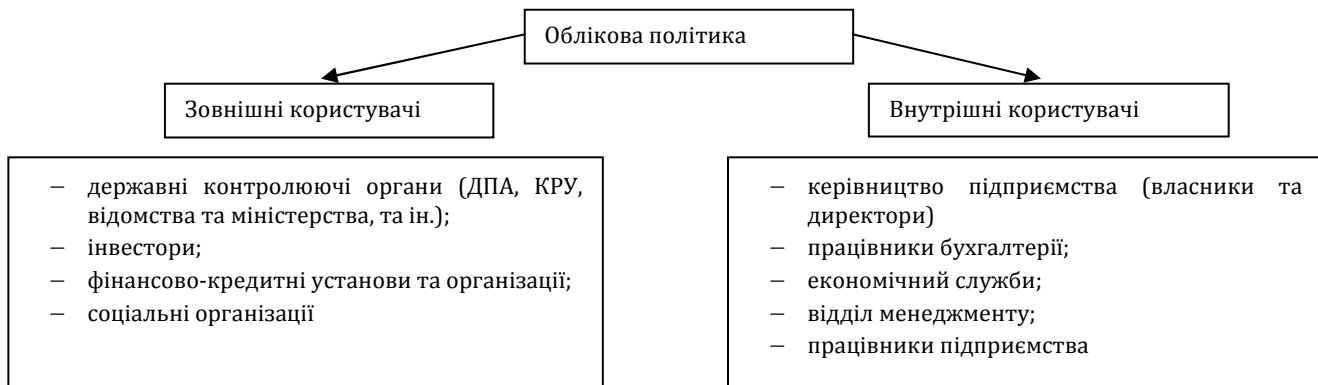

Рис. 2. Користувачі облікової інформації підприємства

Список літератури

1. Левочок, М. Т. Основні засади облікової політики підприємства [Текст] / М. Т. Левочок // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології організації. – 2008. – №1. – С. 36-39.
2. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки [Текст] : міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8.
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Текст] : закон України, від 16.07.1999 р. № 996 – XIV, зі змінами і доповненнями.
4. Загальні вимоги до фінансової звітності [Текст] : положення стандарт бухгалтерського обліку 1, Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87.
5. Ганяйло, О. М. Особливості формування облікової політики підприємства при переході на міжнародні стандарти фінансової звітності [Текст] / О. М. Ганяйло // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології організації. – 2008. – №2. – С. 13-15.
6. Белоусова, І. А. Організація роботи облікового апарату як елемент облікової політики [Текст] / І. А. Белоусова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2004. – №1/27. – С. 17-21.
7. Партин, Г. О. Облікова політика та її вплив на фінансові результати діяльності підприємств [Текст] / Г. О. Партин, А. Г. Загородній // Фінанси України. – 2001. – №1. – С. 54-60.

РЕЗЮМЕ

Бойчук Татяна

Формирование учетной политики предприятия: цель, построение и сфера применения

Исследована сущность, цели и определены основные этапы формирования учетной политики предприятия. С целью повышения эффективности функционирования учетной политики предложены рекомендации по ее разработке и сфере применения.

RESUME

Boychuk Tetyana

Formation of an accounting policy of the company: purpose, construction and scope

The nature, purpose and main stages of the accounting policies of the company are investigated. The recommendations for the development of the efficiency of the functioning of accounting policy are proposed.